

30.3.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: Lausuntopyyntö / Varhaiskasvatuslaki OKM 15/010/2015

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin lausunto varhaiskasvatuslaista

SuPer kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto tästä lasten päivähoitolain uudistusesityksestä. SuPer edustaa toisen asteen koulutettuja työntekijöitä, joista lähihoitajat ovat suurin jäsenryhmä. Lähihoitajat työskentelevät varhaiskasvatuksessa lastenhoitajan nimikkeellä. Lastenhoitajia on myös suurin osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä. Maamme päivähoito on laadukasta ja kunnan palveluista päivähoito on saanut usein hyviä arvosanoja lapsiperheiltä eli palveluiden käyttäjiltä. Tällä samalla linjalla oli myös vuoden 2014 lopussa tehty tuore selvitys pääkaupunkiseudulta, missä asiakkaat antoivat taas erinomaiset arvostukset varhaiskasvatuspalveluista. Palvelujen laadun turvaamisessa yhtenä merkittävänä osatekijänä on osaava, ammattitaitoinen henkilöstö. SuPer selvitti omilta varhaiskasvatuksessa työskenteleviltä jäseniltään, mitä parannusta he toivoivat uuteen varhaiskasvatuslakiin. Ylivoimaisesti tärkeimmäksi nousi yli 1200 vastaajan otoksessa ryhmäkoon rajausta, ryhmäkokoa. Tätä toivoi 95 % vastaajista. SuPer pitää varhaiskasvatuksen laadun nostamisen kannalta hyvänä sitä, että tämä ryhmäkokouudistus on hyväksytty eduskunnan käsittelyssä maaliskuussa 2015.

Suomalainen varhaiskasvatus on saanut hyviä arvioita mm. Unicefin ja OECD:n vertailuissa. Kansainvälisesti katsottuna maassamme lapset ovat aina ammatillisesti alalle koulutettujen työntekijöiden vastuulla, toisin kuin monessa muussa maassa. Esimerkiksi Norjassa 45 % henkilöstöstä on kouluttamatonta. Meidän toisen asteen lähihoitajakoulutus on kolme vuotta kestävä ja ammattitaitovaatimuksiltaan korkeatasoinen. Samassa vuoden 2012 OECD-tutkimuksessa todetaan, että varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus on Suomessa korkeampi, kuin OECD-maissa keskimäärin. Toki parannettavaakin on ja koulutuksen kehittäminen vielä enemmän käytännön työtä vastaavaksi on mielestämme tärkeää. Käytännön hoitotyön hallinta on varhaiskasvatuksen tutkinnoista juuri lähihoitajan tutkinnossa vankimmalla pohjalla. Käytännön työssäoppimista tutkinnossa on 29 opintoviikon verran. Lähihoitaja on opiskeluaikana työpaikalla oppimassa eikä harjoittelemassa, vrt. kasvatustieteen kandidaatin 15 op:n työharjoittelu.

Jos haluamme nostaa sijoitustamme näillä kansainvälisillä vertailuilla, ei tähän muutostyöhön pidä lähteä henkilöstörakennetta muuttamalla, vaan varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää lisäämällä yhdenvertaisen koulutuksellisen polun turvaamiseksi. SuPer kannattaisi esimerkiksi 15 tunnin maksuttoman viikoittaisen varhaiskasvatuksen turvaamista kaikille yli 3-vuotiaille lapsille. OECD-tutkimuksessa Suomen varhaiskasvatus jäi muista Pohjoismaista juuri lasten varhaiskasvatukseen osallistumattomuuden perusteella. Olisimme kärkimaita, jos meilläkin toteutuisi maksuttomuus palveluissa. Tosin OECD-tutkimuksessa eivät näy kaikki ne lapset, jotka osallistuvat seurakuntien ja muiden kolmannen sektorin kerhoihin, joissa arviomme mukaan vanhemmat lapsineen käyvät, jos palvelua vain asuinpaikalla on saatavissa.

Varhaiskasvatus on lapsen oikeuksiin perustuva palvelu. SuPerin näkemyksen mukaan lapsella on perusoikeus myös leikkiin ja liikuntaan. Lasten liikunta on vähentynyt tuntuvasti. Tuoreiden tutkimusten mukaan lasten ja nuorten liikkumattomuuden hintalappu valtiolle ja kunnille on jo nyt 3-4 miljardia euroa vuodessa ja tulevaisuudessa vielä paljon suurempi. Jo varhaiskasvatuksessa pitää olla taitoja lasten liikunnan tukemiseen ja ohjaamiseen. Meillä on hyviä kokemuksia liikuntapainotteisesta lähihoitajakoulutuksesta, jossa lähihoitajakoulutukseen sisällytetään liikunnan ohjauksen peruskurssi (15 ov) eri-ikäisten asiakkaiden liikunnan ohjaukseen painottuen. Tämä koulutus pitäisi ottaa laajempaan käyttöön, koska koulutuksesta saa erinomaiset valmiuden lasten liikunnan ohjaukseen päiväkodissa. Liikunta on myös lasten stressiä vähentävä tekijä. Liikuntapainotteista lähihoitajakoulutusta ei tarvitse luoda tyhjästä, vaan toimiva malli on ollut käytössä jo lähes 20 vuoden ajan Hämeenlinnassa koulutuskeskus Tavastian ja Eerikkilän urheiluopiston yhteistyönä.

SuPer esittää huolensa Opetushallituksen resurssien riittävydestä, kun uuden valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen siirtyy Opetushallituksen vastuulle. Samoin varhaiskasvatuksen ohjaus, neuvonta sekä valvonta ovat Opetushallituksen vastuulla 1.8.2015 lukien.

SuPer pitää varhaiskasvatuslain vaiheittaisen lakiuudistuksen käynnistymistä hyvänä alkuna odotetulle uudistustyölle. Varhaiskasvatuksen tavoitteet, varhaiskasvatussuunnitelmia koskevat säädökset sekä ryhmäkokokaton määrittely ovat hyvä alku kohti parempaa varhaiskasvatusta. Pääsääntöisesti nyt esitetyt kirjaukset ovat hyviä.

Lakiesityksen korjaamista vaativat pykälät/ huomiot

2 luku

7 § Monialainen yhteistyö

Kohtaan on mielestämme lisättävä keskeiseksi yhteistyöalaksi lapsiperheiden kotipalvelu, joka on ilman lastensuojeluilmoitusta perheelle tarjottavaa palvelua 1.1.2015 lukien.

9 § Toiminta-ajat

Vuorohoidon osalta ei voida noudattaa kymmenen tunnin sääntöä.

10 § Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristön tulee tukea mahdollisuuksia lasten liikuntaa omaehtoisesti ja ohjatusti. Lasten liikunnan mahdollisuuksien tukeminen pitää ottaa huomioon uusien varhaiskasvatusyksiköiden suunnittelussa.

20 § Henkilöstön mitoitus tuen tilanteissa

Jotta lapsen terveyden hoitamiseen vaadittavaan osaamistarpeeseen voidaan varhaiskasvatuksen ympäristössä vastata, tulee lähihoitajan kaikilla osaamisalaopinnoilla olla tasavertaiset mahdollisuudet työllistyä varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin. Siksi myöhemmin 7 luvun 33 § lähihoitajan kelpoisuuksien selostusosan ohjaava jatkolauseke lasten- ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisalaopinnoista pitää poistaa. Esimerkiksi vammaisten lasten kohdalla, pitää olla mahdollisuus palkata täysin kelpoisena lähihoitaja, jolla on vammaistyön osaamisalaopinnot suoritettu. Pitkäaikaissairaiden lasten hoidon osaamistarpeeseen on sairaanhoitoon ja huolenpitoon suuntautuneen lähihoitajan osaamisesta paras hyöty. Lasten turvallinen hoito tulee voida taata myös päivähoitoyksiköissä.

Luku 6

Kokonaisuudessaan SuPer pitää hyvänä kaikilla tasoilla tehtävää varhaiskasvatuksen suunnitelmallista järjestämistä.

28 § Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Vaikka lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta vastuussa olisi 32 § mukaisen koulutuksen saanut lastentarhanopettaja, lastenhoitajalla on oltava mahdollisuus myös suunnitelman tekemiseen yhdessä muun tiimin ja huoltajien sekä lapsen kanssa. Lastentarhanopettaja vastaa siitä, että jokaiselle lapselle suunnitelma laaditaan.

29 § Omavalvontasuunnitelma

Omavalvontasuunnitelman käyttöönottoa koko varhaiskasvatuksessa SuPer pitää hyvänä. Kyseessä on yksikön omaa laadunvalvontaa tukeva asia. Omavalvontasuunnitelmassa näkyvät toimintaa ohjaavat arvot ja resurssit. Omavalvonta-asiakirja on julkinen ja siinä kartoitetaan myös työhön liittyvät riskit ja niiden hallinta.

30 § Varhaiskasvatuksen arviointi

SuPer esittää että varhaiskasvatuksen arvioinnista säädettäisiin tarkemmin tai siitä voitaisiin myöhemmin säätää asetuksella Opetushallituksen luotua yhteneväisen laadun arviointimittariston varhaiskasvatuksen käyttöön. Arviointiin voisi vaikuttaa mm.:

- liikunta- ja ravitsemussuositusten toteutuminen yksikössä
- yhteistyön sujuminen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa
- leikin mahdollistaminen ja jatkuvuus
- orientaatioiden toteutuminen esim. matemaattis-, kielellis- sekä taide- ja ympäristöaineissa
- henkilöstön pysyvyys ja viihtyminen ja täydennyskoulutukseen osallistuminen
- lasten osallisuuden ja lapsilähtöisyyden näkyminen käytännössä
- huoltajien ja lasten arvio toiminnasta
- varhaiskasvatuksen lapsi/kasvattaja suhdeluvun toteutuminen päivittäin.

Luku 7

33 § Lähihoitaja

Kuten edellä jo ilmeni SuPer vastustaa sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon osaamisalan rajaamista minkäänlaisilla ohjeistuksilla lähihoitajan tehtävissä. Kaikkien osaamisalojen osaamista tarvitaan ja keinotekoisia esteitä ammattilaisten työllistymiselle tulee välttää. Jos rajaamme ohjeistuksella osaamisaloja pois kelpoisista työntekijöistä, olemme kohta tilanteessa, jossa työlle ei löydy tekijää. Lähihoitajan tutkinnon kehittämisessä tulee huolehtia siitä, että kaikille yhteiset perusopinnot sisältävät riittävästi varhaiskasvatuksen opintoja.

38 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Ryhmäkororajaus on tervetullut uudistus.

Vuorohoitoon SuPer esittää normaalitoimintaa pienempää suhdelukua 1–2-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 1:3 ja kolme vuotta täyttäneiden osalta 1:5 vuorohoidon turvallisuuden varmistamiseksi.

39 § Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Lyhytaikainen poikkeaminen tulee määritellä. Esitämme ns. kolmannen päivän säädöstä eli lasten ja kasvattajien suhdeluku tulee täsmätä viimeistään kolmantena päivänä mitoituksen poikkeaman äkillisestä alkamisesta. Esim. kun maanantaina pidempi poikkeama (esim. sairausloma) ilmenee, niin viimeistään keskiviikkona mitoitus on korjattava ennalleen.

40 § Päiväkodin henkilöstön rakenne

Joka kolmannella korkeampi koulutus on riittävä. Kelpoisuuden 32 § omaavan on pystyttävä vastuullisesti jakamaan pedagogista osaamistaan.

42 § Täydennyskoulutus

SuPer esittää täydennyskoulutuksen määrän ja laadun määrittelyä. Henkilöstön olisi huolehdittava oman osaamisen ylläpitämisestä esimiehen valvoessa tämän toteutumista.

11 luku

50 § Valvontaviranomaiset

SuPer esittää huolensa aluehallintovirastojen sekä Opetushallituksen resurssien riittävydestä varhaiskasvatuksen valvontatehtäviin.

51 § Valtion ohjausjärjestelmä

SuPer esittää huolensa myös Opetushallituksen resursseista asiantuntijusvirastona toimimiseen.

52- 56 § Ohjaus, neuvonta ja seuranta – Tarkastus – Määräyksen antaminen

SuPer pitää selkeää menettelyn ohjeistusta valvontatilanteissa selkeänä kokonaisuutena.

Lähihoitajien merkitys varhaiskasvatuksessa

Lähihoitajilla on hyvät valmiudet työskennellä varhaiskasvatuksessa. Ainoina terveydenhuollon ammattilaisina heillä on taito tarkkailla lasten kokonaisyhyvinvointia sekä esimerkiksi sitä, tehoaako lapsen tarvitsema lääke toivotulla tavalla. (Pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten osuus kaikista n. 20%). Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) eri osaamisalaohjelmien tuottamaa osaamista ei saa sulkea pois varhaiskasvatuksen piiristä. Esimerkiksi hoitoryhmään, jossa on vammaisen lapsi, vammaistyön osaamisalan koulutuksessaan suorittanut lähihoitaja toisi tarpeellista osaamista. Parhaat synergiaedut saavuttavat ne työnantajat, jotka ovat nytkin etsineet avointa toimea täyttäessään lapsen tai lapsiryhmänryhmän tarpeisiin parhaiten vastaavan työntekijän, jolla myös on vaadittava perusosaaminen eli ammatillinen tutkinto alalta.

Varhaiskasvatus on ryhmätyötä

Varhaiskasvatustyötä tehdään tiimeissä. Moniammatillisuus tarkoittaa sitä, että siinä pitää tunnistaa oma osaaminen ja toisaalta rakentaa ryhmän yhteistä osaamista, lapsen tarpeista lähtöisin. On myös osaamista, joka on yhteistä kaikille. Lähihoitajakoulutuksen opetussuunnitelmassa on pedagogisia elementtejä riittävästi, varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä työssä osoitetusta ammattitaidosta puhumattakaan. Educare-malli on jo pitkään toiminut maassamme ansiokkaasti yhdistäen opetuksen, kasvatuksen ja hoidon varhaiskasvatuksessa. Lastentarhanopettajilla on kiistämättä oma tärkeä asemansa lapsiryhmissä, mutta pedagoginen asiantuntijuus on osattava hyödyntää lasten hyväksi mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Useinkaan asiantuntijuus ei ole ”ylhäältä” annettua, vaan se tuotetaan ja ansaitaan monialaisen tiimin vuorovaikutuksessa.

SuPer lähi- ja perushoitajien edunvalvojana haluaa yhteistyössä rakentaa maahamme kustannustehokkaat ja laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut. Haluamme turvata myös sen, että asiakastyytyväisyyskyselyt myös jatkossa antavat hyvän tuloksen varhaiskasvatuksen tilasta. Lainsäädännöllä luodaan edellytykset hyvään toimintaan mutta eri henkilöstöryhmien hyvällä ja saumattomalla yhteistyöllä taataan varhaiskasvatuksen laatu.

Helsingissä 30.3.2015

Silja Paavola
puheenjohtaja

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

Lisätietoja tästä lausunnosta antaa asiantuntija Johanna Pérez, +35850 563 7931,
johanna.perez@superliitto.fi

SuPeriin kuuluu yli 86 000 lähi- ja perushoitajaa sekä muita toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita, jotka työskentelevät julkisella ja yksityisellä sektorilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: Lausuntopyyntö / Varhaiskasvatustilaisuus OKM 15/010/2015

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin lausunto varhaiskasvatuksesta TIIVISTELMÄ

SuPer edustaa toisen asteen koulutettuja työntekijöitä, joista lähihoitajat ovat suurin jäsenryhmä. Lähihoitajat työskentelevät varhaiskasvatuksessa lastenhoitajan nimikkeellä. Lastenhoitajia on myös suurin osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä.

Varhaiskasvatusta on lapsen oikeuksiin perustuva palvelu. SuPerin näkemyksen mukaan lapsella on perusoikeus myös leikkiin ja liikuntaan. Jo varhaiskasvatuksessa pitää olla taitoja lasten liikunnan tukemiseen ja ohjaamiseen. Meillä on hyviä kokemuksia liikuntapainotteisesta lähihoitajakoulutuksesta, jossa lähihoitajakoulutukseen sisällytetään liikunnan ohjauksen peruskurssi (15 ov) eri-ikäisten asiakkaiden liikunnan ohjaukseen painottuen.

Lähihoitajilla on hyvät valmiudet työskennellä varhaiskasvatuksessa. Ainoina terveydenhuollon ammattilaisina heillä on taito tarkkailla lasten kokonaisyhyvinvointia. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) eri osaamisalojen tuottama osaaminen ei saa sulkea pois varhaiskasvatuksen piiristä. Esimerkiksi hoitoryhmään, jossa on vammaisen lapsi, vammaistyön osaamisalan koulutuksessaan suorittanut lähihoitaja toisi tarpeellista osaamista. Parhaat synergiaedut saavuttavat ne työnantajat, jotka ovat nykyin etsineet avointa toimeä täyttäessään lapsen tai lapsiryhmän tarpeisiin parhaiten vastaavan koulutetun työntekijän.

SuPer esittää huolensa Opetushallituksen resurssien riittävydestä, kun uuden valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen ohjauksen ja valvonnan lisäksi siirtyy Opetushallituksen vastuulle. SuPer pitää varhaiskasvatustilaisuuden vaiheittaisen lakiuudistuksen käynnistymistä hyvänä alkuna odotetulle uudistustyölle. Varhaiskasvatustilaisuuden tavoitteet, varhaiskasvatussuunnitelmia koskevat säädökset sekä ryhmäkokonaisuuden määrittely ovat hyvä alku kohti parempaa varhaiskasvatusta. Pääsääntöisesti nyt esitetyt kirjaukset ovat hyviä.

33 § Lähihoitaja

SuPer vastustaa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osaamisalan rajaamista minkäänlaisilla ohjeistuksilla lähihoitajan tehtävissä.

38 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Ryhmäkorajaus on tervetullut uudistus. Vuorohoitoon SuPer esittää normaalitoimintaa pienempää suhdelukua 1–2-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 1:3 ja kolme vuotta täyttäneiden osalta 1:5 vuorohoidon turvallisuuden varmistamiseksi.

39 § Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Lyhytaikainen poikkeaminen tulee määritellä. Esitämme ns. kolmannen päivän säädöstä eli lasten ja kasvattajien suhdeluku tulee täsmätä viimeistään kolmantena päivänä mitoituksen poikkeaman äkillisestä alkamisesta.

40 § Päiväkodin henkilöstön rakenne

Joka kolmannella korkeampi koulutus on riittävä. Kelpoisuuden 32 § omaavan on pystyttävä vastuullisesti jakamaan pedagogista osaamistaan.